אלמנה לכהן גדול פרק שביעי יבמות סז.

ושחרור. ישראל שנשבע עבדו לב"ח ושחררו הלוה יצא לחירות והמלוה גובה מלוה[ה] ממקום אחר: **ככתובתה.** שהיא אלף זוז דהא מאי דאשמעינן דרשותי' אשמעינן: **אכל למיסן דמי ומישקל לא.** אלא שלו הן עולמי' קמ"ל: **מתני' והניחה מעובדת.** אע"פ שיש לה בנים הימנו והיא אוכלת בתרומה לא יאכלו עבדי אמן ברזל בתרומה לפי שהן של יורשים ויש לעובר כהן חלק ואין לעובר כח להאכילן בתרומה אי משום דקסבר עובר במעי זרה זר הוא אי משום דקסבר יולד מאכיל שאין יולד אין מאכיל שנאמר (ויקרא כב) ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו קרי ביה יאכילו: **שהעובר פוסל.** אם בת כהן נשאת לישראל והניחה מעובדת ואין לה בן אחר פוסלה מלאוכל בבית אביה כעובדיה: **ואינו מאכיל.** אם בת ישראל לכהן ומת מעובדת והניחה מעובדת אין בעובר כח להאכילה וה"ה לעבדים: **אף כח כהן לכהן.** כיון דאמרת שאין יולד אינו מאכיל היאך העבדים אוכלין בתרומה מפני חלקו של עובר שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי אמרו לו מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן אף בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר: **גמ' איבעיא** להו טעמא דרבי יוסי משום דקסבר עובר במעי זרה זר הוא או דלמא יולד מאכיל שאינו יולד אינו מאכיל למאי נפקא מינה לעובר במעי כהנת מאי אמר רבה היינו טעמא דרבי יוסי דקסבר עובר במעי זרה זר הוא רב יוסף אמר יולד מאכיל שאין יולד אינו מאכיל מיתיבי אמרו לו לר' יוסי מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן בת כהן לכהן מהו אמר להם זו שמעתי וזו לא שמעתי אי אמרת בשלמא עובר במעי זרה זר הוא היינו דקא"ל זו שמעתי וזו לא שמעתי אלא אי אמרת יולד מאכיל שאין יולד אין מאכיל מאי זו שמעתי וזו לא שמעתי איהי היא קשיא אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יוסי אבל חכמים אומרים יש לו בנים אוכלים משום בנים אין לו בנים אוכלים משום אחים אין לו אחים אוכלים משום משפחה כולה זו ולא ס"ל הא א"ל שמואל לרב חנא בגדתאה פוק אייתי לי בי עשרה דאימא לך באנפייהו המזכה לעובר קנה אלא זו וס"ל מאי קמ"ל דפליגי רבנן עליה דרבי יוסי ומי פליגי מתיב רבי זכאי זו עדות העיד ר' יוסי מפי שמעיה ואבטליון והודו לו אמר רב אשי מי קתני וקבלו והודו לו קתני דמסתבר טעמיה ת"ר הניח בנים אלו ואלו אוכלים הניחה מעוברת אלו ואלו אין אוכלים הניח בנים והניחה מעוברת עבדי מלוג אוכלים כדרך שהיא אוכלת עבדי צאן ברזל לא יאכלו מפני חלקו של עובר שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו הבת מאכלת הבן אינו מאכיל ר"ש בן יוחי אומר זכרים יאכלו כולן נקבות לא יאכלו שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום מאי אריא שמא ימצא עובר זכר תיפוק ליה דנקבה נמי פסלה חדא ועוד קאמר חדא דנקבה נמי פסלה ועוד שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום זכרים יאכלו והאימא עובר קסבר אין

ושחרור מפקיעין מידי שעבוד א"ר יהודה אהכניסה לו שני כלים באלף זוז ושבחו ועמדו על שני אלפים אחד נוטלתו בכתובתה ואחד נותנת דמים ונוטלתו מפני שבח בית אביה מאי קא משמע לן שבח בית אביה דידה הוי הא אמרה רב יהודה חדא זימנא מהו דתימא ה"מ היכא דמטיא למשקל בכתובתה אבל מיתן דמי ומישקל לא קמ"ל: **מתני'** בת ישראל שנישאת לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי אמרו לו מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן אף בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר: **גמ' איבעיא** להו טעמא דרבי יוסי משום דקסבר עובר במעי זרה זר הוא או דלמא יולד מאכיל שאינו יולד אינו מאכיל למאי נפקא מינה לעובר במעי כהנת מאי אמר רבה היינו טעמא דרבי יוסי דקסבר עובר במעי זרה זר הוא רב יוסף אמר יולד מאכיל שאין יולד אינו מאכיל מיתיבי אמרו לו לר' יוסי מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן בת כהן לכהן מהו אמר להם זו שמעתי וזו לא שמעתי אי אמרת בשלמא עובר במעי זרה זר הוא היינו דקא"ל זו שמעתי וזו לא שמעתי אלא אי אמרת יולד מאכיל שאין יולד אין מאכיל מאי זו שמעתי וזו לא שמעתי איהי היא קשיא אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יוסי אבל חכמים אומרים יש לו בנים אוכלים משום בנים אין לו בנים אוכלים משום אחים אין לו אחים אוכלים משום משפחה כולה זו ולא ס"ל הא א"ל שמואל לרב חנא בגדתאה פוק אייתי לי בי עשרה דאימא לך באנפייהו המזכה לעובר קנה אלא זו וס"ל מאי קמ"ל דפליגי רבנן עליה דרבי יוסי ומי פליגי מתיב רבי זכאי זו עדות העיד ר' יוסי מפי שמעיה ואבטליון והודו לו אמר רב אשי מי קתני וקבלו והודו לו קתני דמסתבר טעמיה ת"ר הניח בנים אלו ואלו אוכלים הניחה מעוברת אלו ואלו אין אוכלים הניח בנים והניחה מעוברת עבדי מלוג אוכלים כדרך שהיא אוכלת עבדי צאן ברזל לא יאכלו מפני חלקו של עובר שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו הבת מאכלת הבן אינו מאכיל ר"ש בן יוחי אומר זכרים יאכלו כולן נקבות לא יאכלו שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום מאי אריא שמא ימצא עובר זכר תיפוק ליה דנקבה נמי פסלה חדא ועוד קאמר חדא דנקבה נמי פסלה ועוד שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום זכרים יאכלו והאימא עובר קסבר אין

פוסל ואין מאכיל. נראה לפרש שהעובר פוסל בעבדי אביו ואין מאכיל את אמו דתרוייהו אעבדים ליכא למימר פוסל בעבדי אביו ואין מאכיל בעבדי אביו דכיון דאשמעינן דפוסל היכי משכחת שיאכיל ונקוטרס פירש כולה מילתא אאמו ואע"ג דאעבדים קאי ה"ק שהעובר פוסל ואין מאכיל את אמו וה"ה לעבדיו דפוסל: **למאי** נפקא מינה לעובר במעי כהנת. אע"ג דע"כ דרשין ההיא דרשא דילוד מאכיל דמהאי טעמא אמרינן לקמן בכת ישראל לכהן והניחה מעוברת דלא מאכיל דהתם לא שייך טעמא דעובר במעי זרה זר הוא דאפילו זר מאכיל את אמו ואפילו ממזר כדאמרינן לקמן (ד' סט:) מ"מ מיבעיא ליה לענין עבדים דאיכא למימר דוקא לענין אמו דכתב בה קרא ויליד ביתו הם יאכלו דמיעט דרשינן שמאכיל את אמו דרשינן יולד מאכיל אבל עבדים שאוכלים מטעם קנין כספו לא קאמר קרא יולד מאכיל שאינו יולד לא:

היינו דקאמר זו שמעתי כו'. ורבנן שהיו אומרים לו כן הוו סברי דטעמא משום דילוד מאכיל: **אוכלין** בשביל כל המשפחה כולה. ה"מ למימר דטעמא דרבנן משום דלא סבירא להו דרשא דשאין יולד אין מאכיל לגבי עבדים ולית להו אמו דעובר במעי זרה זר הוא אלא קבלה היתה בידו דטעמא משום דלא זכי בהו עובר וקנתן תימה דהא מסתמא מעשה ידיהם עד שיולד הוא לעובר ולא לבני משפחה קשה לר"י דתנן בפרק יוצא דופן (נדה ד' מד.) דבן יום אחד פוסל מן התרומה ופריך בגמרא מאי איריא בן יום אחד אפי' עובר אמו ומשני רב ששת מתניתין בכהן שיש לו כ' נשים שאת גרושה ואחת שאינה גרושה ויש לו בנים משאינה גרושה ובן יום אחד מן הגרושה פוסל בעבדי אביו ולאפוקי מדרבי יוסי דאמר עובר אמו פוסל קמ"ל בן יום אחד אין עובר לא והשתא למה ליה לאוקמי כשיש לו שתי נשים אפי' אין לו אלא אחת גרושה ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא דאוכלין בשביל כל המשפחה כולה לרבנן ואר"י דרב ששת לטעמיה דאית ליה במי שמת[ה] המזכה לעובר קנה ולא אכלי בשביל המשפחה ולהכי מוקי בשיש לו בנים משאינה גרושה ואין העובר שבמעי גרושה פוסל משום דלא מייתינן למיעוטא דסמוך מיעוטא דמפילות למחלה דנקבות והוו להו זכרים מיעוטא כדלקמן ולאפוקי מדר' יוסי דרבי יוסי חייש למיעוטא ואתי שפיר דנפרק מי שמת (כ"ב תמב. ופס) פריך למ"ד המזכה לעובר קנה מדמתנן ביולא דופן (נדה דף מד. ופס) בן יום אחד מוחל ומנחיל אבל עובר לא ולא פריך מרישא דבן יום אחד פוסל דאיכא לאוקמא כשתי נשים כו': **זו וסבירא** ליה. אע"ג דשמואל פסיק באע"פ (כתובות דף נט.) כרבי יוחנן הסנדלר דאין אדם מקנה דשלג"ל שמואל חשיב עובר כבר לעולם: אין

מסורת הש"ס

א) כ"כ קמא: נדה מד., ב) כ"כ קמב: כתובות ז: [זמרים לב.], ג) [כ"כ קה.], ד) [תוספתא פ"שו], ה) כ"ל מלים שלו. יעב"ץ, ו) [אמנם כסוסה נב: משמע כפי' הרא"שן עי' מערכי לשון ערך דיגלת סוף הערה לא], ז) [ע"ב], ח) [לקמן קיט.], ט) [כ"כ דף קמב.].

תוס' חד מקמאי

אני נוטלת אשתכח דדילה נינהו ומצי למימר נחת רוח עשיתי לבעלי אלא אפילו הבעל עצמו במקום אשה קאי ומוציא מיד הלקוחות מכת האשה. ומכרו שניהם לפרנסה רבותא נקט אפילו לפרנסה ששניהם צריכין לו אפ"ה הבעל מוציא מיד הלקוחות ולא מבעי' מה שהכניסה לו מטלטלין שהאשה מוציאה מיד הלקוחות אפי' בחיי בעלה וכן הבעל מכוחה אלא אפי' הכניסה לו קרקעות ויקבלם עליו הבעל נמי שיכולה לומר בשעת גביית כתובה קרקעותי אני נוטלת אשתכח דדילה נינהו ואם מכרם הבעל האשה מוציאה מיד הלקוחות אפי' בחיי בעלה וכן אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה הוא בטל מיד שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי כיון שנטל הבעל עליו. (ואבל נכסי מלוג שהגוף שלה אמרי' בפ' ח"ה שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי). ואפי' בחיי הבעל מוציאה מיד הלקוחות ולכך נהגו בגרמניה לכתוב בכתובה הוא נתן לה קרקע פלוני והיא הביאה לו בנדוניתה כדי שתוכל לעיין מן הלקוחות בחיי הבעל אם מכרן. וכן אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה כיון שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי נמי [ז]שלקח מן האשה היא ותוציא מהלקוחות אפלו בחיי בעלה ולפיכך אמר רשב"ג שהבעל מוציא מיד הלקוחות מכת האשה. ופ' השולח פי' בדין נכסי האיש וראשה ודין אפותיקי סתם ודין אפותיקי מפורש. ומיהו מילתא פשיטא היא דנכסי הבעל אינה מוציאה מיד הלקוחות אם מכרם הבעל עד שעת גביית כתובה והיינו דאמר פ' האשה שנפלה לה. אבעי לזבוני מי לא מזבין. ורש"י פי' ל"מ אם מת הוא או נרשה שהאשה מוציאה מיד הלקוחות אם מכר הוא בלא דעתה אלא אפי' מתה היא הוא מוציא מיד הלקוחות דשעת מכירה לאי מכירה ודאית היא שכא ימות הוא ונמצאת מכירה שלא כדין והראב"ד פי' מכרו שניהם לפרנסה בגון שמכר האחד בפני חברו וקא' רשב"ג שאם מכרה האשה בפני בעלה הבעל מוציא מיד הלקוחות. וזהו לשונו מה שפסק הרב אלפס דרבנן דאמרי עובר לית ליה זכייה משמברא כיוהידהו דרבא קאי כרבנן בפ' מי וקי"ל אביי ורבא הלכה כרבא וכבר כתבתי דבר זה בפרק מי שמת. מצאתי כתוב בחדושי שתדשתי לפני אבא מארי ז"ל שמעשה היה בלוניל לפני הראב"ד ז"ל ולפני זקני הרב ר' משולם ולפני הרב ר' שמואל ב"ר משה ע"ה באחד שנתן מתנה לבני קודם ארבעים יום ליצירתו והיה מחלוקת ביניהם יש מהם שאמרו שהמתנה מתנה הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל העובר ויש מהם שאמרו שאין המתנה מתנה דכיון דארבעים יום קודם ליצירתו מיא בעלמא הוא וכמו דלא עיברה כלל דמיא ונגמר הדין ע"פ רובם שהמתנה מתנה ולאבא מארי ז"ל היה מסתברא כדברי היחיד שאין המתנה מתנה:

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פכ"ב מהל' אישות הלכה טו טיש"ע אה"ע סי' סח סעיף ג:
יז ב ג מיי' פי"ח מהל' תרומות הל' ד טור יו"ד סי' שלא:
יח ד ה מיי' שם טור שם:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומי פליגי והאמר ר' יוחנן זו עדות:

מוסף רש"י

שהעובר פוסל ואינו מאכיל. כלומר שהעובר שנתעברה ישראלית מכהן כעלה שמת פוסל את העבד מלאכול בתרומה מפני חלקו, דעובר במעי זרה זר הוא ולא קרינא ביה ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו, דאיש ולדו של כהן לקרות כהן עד שיצא לאויר העולם, ואינו מאכיל את אמו ישראלית שעיברתו מכהן, דקרא שאוכלת בתרומה בשביל בנה כהן כאילו בעלה כהן מי כדכתיב ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו, אבל עובר שנעבד ונשמה בעבד, דפסק שדהו של רב שריא נתן היא מזכה (כתובות ז:). המזבח. מתנה על ידי אחר, לעובר. שבמעי אמו, קנה (שם).

תוספות ישנים

רב יוסף אמר יולד מאכיל שאינו יולד אינו מאכיל אבל לא מ"ל שיהא הטעם משום דעובר במעי זרה זר הוא דא"כ מאי קא מיבעיא לה לרבנן מאחר שבעבדת מה ענין זה לזה בת ישראל שנשאת לכהן עובר במעי זרה (הוא) ולא אכלי אבל במעי כהנת לא פסיל. (ורבה אמר לך אין טעמא דר' יוסי משום דיולד מאכיל שאינו יולד אינו מאכיל א"כ מה נעי מייתי רבנן בכהן במעי כהנת הלא היא כדקאמר מלמידא אלא טעמא משום דעובר במעי זרה הוא: **ואימא** קמייהו המזכה לעובר קנה. וא"ת והא אמר שמואל הלכה כר' יוחנן הסנדלר דאמר אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ד"ל שאני הכא שהמתנה הוא בעולם ולא נהיא דהא אמרינן בגיטין דלדבר שלא בא לעולם לא קנה אף דבר שיבא בעולם. וי"ל דעובר אשם מדבר שהיא בעולם ומיירי הכא בהוכר עוברה. וא"ת ומאי הא דקאמר זו ולא ס"ל וכו' וכאמר ליה שמואל יכו' המזכה לעובר קנה יאית אמרת דהלכה כחכמים דאין לעובר וכיון דלמא דגם רבנן (ב"ב נ"ו) המזכה לעובר קנה ליית ליה לעובר (וכיון) יכחיסמין למיעבד קמיפלגי הדרה מנאי פליגי בהא ופסק דר' יוסי סבר דיסמין למיעבד שמא יהיה (לה) זכר קיים ורבנן לא חייסי דסמוך מיעוטא דמפילות למחלה זכרים ומחלה נקבות דר"ל זכרים מיעוטא א"ל דא"ל לומר כן מדקאמר שמואל לעיל אליבא דרבנן אין לו אחין מוכלין בשביל כל המשפחה א"כ נעמייהו משום דאין המזכה לעובר קנה דא"ל לפי משום דאין למיעבד דסא לאי מיעבד אימא דבן יהיה הילד זכר אי נקבה יהיה לילד חלק בעבדים שלא נקבה תרים קנים לאחיו ולמשפחה: בולם זכרים יאכלו. הקושטרם לא נרים כולם זכרים דאפי' אי ליכא אלא חד זכר יאכלו בגללו ולא חייסינן למיעבד שמא יצאלא עובר זכר. אבל נקבות לא יאכלו ס"ל כולם נקבות דאי איכא חד זכר אכלי ויותר הוא לומתיר נרשת הספרים. ונראה לה"ר שמואל ל"שב גרסת הספרים כולם זכרים יאכלו פי' כולם [כיון] עבדי מלוג כן עבדי אמן ברזל דאכל יאכלו כיון דאיכא זכר אבל נקבות לא יאכלו כולם. פי' עבדי אמן ברזל אלא עבדי מלוג בלבד לפי שמכת האשה הם בתים ולא מכת הבעל:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com